

зарплати, посадових окладів відповідно до Постанови № 22. Особам, які працюють у закладах освіти на посадах, не віднесених до керівних або педагогічних (помічники вихователів, прибиральниці, кухарі тощо), не передбачено підвищення посадових окладів за Постановою № 22.

Працівникам навчальних закладів відповідно до Постанови № 1298 у межах фонду зарплати, затвердженого в кошторисі, можуть установлювати певні надбавки та доплати. Зокрема, за виконання особливо важливої роботи (на строк її ви-

конання), за складність, напруженість у роботі, високі досягнення у праці в розмірі до 50 % посадового окладу, ставки зарплати.

Установлюють такі надбавки керівники закладів освіти залежно від особистого внеску працівника в підсумки діяльності закладу.

Тож керівники закладів освіти за наявності коштів фонду зарплати можуть скористатися своїм правом і встановити їм доплати, надбавки, передбачені чинними умовами оплати праці.

Наталія ЖОВНИЦЬКА, редактор напрямку

ДОПОМОГА ЗА КОШТИ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Напевне, важко буде знайти установу чи організацію, які б не стикалися з матеріальним забезпеченням своїх працівників у разі настання у них страхових випадків. Розглянемо, яке матеріальне забезпечення передбачено застрахованим особам (далі – ЗО) за кошти Фонду соцстрахування (далі – Фонд).

Загальні аспекти

Відповідно до ч. 3 ст. 1 Закону від 23.09.99 р. № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 1105) загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – соцстрахування) – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає **матеріальне забезпечення**, страхові виплати та надання соціальних послуг ЗО за кошти Фонду.

Об'єктом соцстрахування є страховий ризик та страховий випадок, із настанням яких у застрахованих осіб (членів їхніх сімей, інших осіб) виникає право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги залежно від видів соцстрахування.

Страхові випадки бувають:

- за соцстрахуванням від нещасних випадків;
- за соцстрахуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Соцстрахування від нещасних випадків застосовується щодо нещасного випадку на виробництві

або професійного захворювання (у т. ч. встановленого чи виявленого в період, коли потерпілий не перебував у трудових відносинах із підприємством, на якому він захворів), що спричинили застрахованому професійно зумовлену фізичну чи психічну травму, або нещасного випадку (професійного захворювання), які сталися внаслідок порушення застрахованим нормативних актів про охорону праці.

Випадок за соцстрахуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності – це подія, з настанням якої виникає право ЗО, членів її сім'ї або іншої особи на отримання відповідно до Закону № 1105 матеріального забезпечення або соціальних послуг.

Одним із основних завдань Фонду та його робочих органів є надання матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг відповідно до Закону № 1105. Розглянемо види матеріального забезпечення, страхових виплат та соціальних послуг і порядок їх надання за рахунок Фонду.

Види матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю

Страхованню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності підлягають особи, які працюють на умовах трудового, цивільно-правового договорів, на інших підставах, передбачених законодавством, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності та господарювання, а також обрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності на інших підставах.

За страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі **види матеріального забезпечення** та соцпослуг:

- допомога з тимчасової непрацездатності (далі – допомога з ТН), включаючи догляд за хворою дитиною;
- допомога по вагітності та пологах;
- допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);
- оплата лікування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

Умови надання допомоги з ТН

Допомога з ТН надається ЗО у формі матеріального забезпечення в разі настання в неї одного з таких страхових випадків:

- захворювання або травма, не пов'язана з нещасним випадком на виробництві;
- необхідність догляду за хворою дитиною;
- необхідність догляду за хворим членом сім'ї;
- догляд за дитиною віком до 3 років або дитиною з інвалідністю віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною;
- карантин, накладений органами санітарно-епідеміологічної служби;
- тимчасове переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижче оплачувану роботу;
- протезування з поміщенням у стаціонар протезно-ортопедичного підприємства;
- перебування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм.

Розглянемо, хто має право на таку допомогу, та тривалість її виплати в кожному випадку окремо (див. табл. 1).

Таблиця 1

№ з/п	Хто має право на отримання допомоги	Тривалість виплати допомоги	Початок виплат Фондом	Примітка
1	2	3	4	5
Допомога з ТН унаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням				
1	ЗО, які працюють в установах, організаціях, підприємствах, а також ЗО під час перебування у щорічній (основній чи додатковій) відпустці	Виплачується за весь період до відновлення працездатності	3 6-го дня непрацездатності	Оплата перших 5 днів ТН здійснюється за кошти роботодавця згідно з Порядком, затвердженим постановою КМУ від 26.06.15 р. № 440
2	ЗО, які працюють на сезонних і тимчасових роботах	Надається не більш як за 75 календарних днів (далі – к. д.) протягом календарного року		
3	ЗО з інвалідністю, які працюють на підприємствах та в організаціях товариств УТОГ і УТОС	Виплачується за весь період до відновлення працездатності	3 1-го дня непрацездатності	Абзац третій ч. 2 ст. 22 Закону № 1105

1	2	3	4	5
Допомога з ТН для догляду за хворою дитиною				
1	ЗО, які мають дитину віком до 14 років	Надається за період, протягом якого дитина за висновком лікаря потребує догляду, але не більш як за 14 к. д.	З 1-го дня непрацездатності	Ч. 3 ст. 22 Закону № 1105
2	ЗО, які мають дитину віком до 14 років, якщо вона потребує стаціонарного лікування	Надається за весь час її перебування в стаціонарі разом із хворою дитиною		Якщо дитина потребує стаціонарного лікування
3	ЗО, які працюють на сезонних і тимчасових роботах, у разі здійснення догляду за хворою дитиною віком до 14 років	Надається не більш як за 75 к. д. протягом календарного року		Абзац третій ч. 3, абзац четвертий ч. 2 ст. 22, ст. 24 Закону № 1105
Допомога з ТН для догляду за хворим членом сім'ї (крім догляду за хворою дитиною віком до 14 років)				
1	ЗО, які працюють в установах, організаціях, на підприємствах	Надається не більш як за 3 к. д., а в особливих випадках, з урахуванням тяжкості хвороби члена сім'ї та побутових обставин, – не більш як за 7 к. д.	З 1-го дня непрацездатності	Ч. 4 ст. 22 Закону № 1105
Допомога з ТН у разі захворювання матері або іншої особи, яка фактично здійснює догляд за дитиною віком до 3 років або дитиною з інвалідністю віком до 18 років				
1	ЗО, яка здійснює догляд за дитиною	Надається за весь період захворювання	З 1-го дня непрацездатності	Ч. 5 ст. 22 Закону № 1105
Допомога з ТН, викликана карантинном, накладеним органами санітарно-епідеміологічної служби				
1	ЗО, які працюють в установах, організаціях, на підприємствах	Надається за весь період відсутності на роботі з цієї причини	З 1-го дня карантину	Ч. 7 ст. 22 Закону № 1105
Допомога з ТН у разі тимчасового переведення ЗО відповідно до медичного висновку на легшу роботу, нижче оплачувану				
1	ЗО, які переводяться на легшу роботу, нижче оплачувану	Надається не більш як за два місяці	З 1-го дня за час такої роботи	Ця допомога обчислюється за загальними правилами, але надається в розмірі, який разом із заробітком за тимчасово виконувану роботу не може перевищувати суми повного заробітку до часу переведення
Допомога з ТН у разі здійснення протезування за медичними показаннями в стаціонарі протезно-ортопедичного підприємства				
1	ЗО, які працюють в установах, організаціях, підприємствах	Надається за весь період перебування на протезно-ортопедичному підприємстві з урахуванням часу на проїзд до нього та назад	З 1-го дня непрацездатності	Ч. 9 ст. 22 Закону № 1105

1	2	3	4	5
Допомога з ТН у разі перебування в реабілітаційних відділеннях санаторно-курортного закладу після перенесених захворювань і травм				
1	ЗО, які працюють в установах, організаціях, підприємствах	Надається за весь час перебування в санаторно-курортному закладі (з урахуванням часу на проїзд до санаторно-курортного закладу і у зворотному напрямку) у розмірах, установлених цим Законом № 1105	Лікуючий лікар та лікарсько-консультативна комісія (далі – ЛКК) визначають термін лікування в реабілітаційному відділенні, який є необхідним для відновлення здоров'я та працездатності застрахованої особи відповідно до профілю лікування та особливостей перебігу хвороби, але не більше 24 днів (п. 6 Порядку, затвердженого постановою правління ФСС від 13.07.17 р. № 39)	Надається, якщо тривалість щорічної (основної та додаткової) відпустки недостатня для лікування та проїзду до санаторно-курортного закладу і назад
2	ЗО, яка виховує дитину з інвалідністю віком до 18 років			За наявності медичного висновку про необхідність стороннього догляду за нею

Зауважимо: у разі настання тимчасової непрацездатності ЗО в період вирішення спору про незаконність її звільнення з роботи допомога з ТН надається за умови поновлення ЗО на роботі із дня винесення такого рішення відповідним органом.

Зауважимо, що ЗО, які в період отримання допомоги з ТН порушують режим, установлений для них лікарем, або не з'являються без поважних причин у призначений строк на медичний огляд, у тому числі на ЛКК чи МСЕК, втрачають право на цю допомогу із дня допущення порушення на строк, що встановлюється рішенням органу, який призначає допомогу з ТН.

Підстави для відмови в наданні допомоги з ТН

У деяких випадках допомога з ТН не надається, а саме:

- якщо травми, отримані ЗО, або захворювання виникли в разі вчинення нею злочину;
- у разі умисного заподіяння шкоди своєму здоров'ю з метою ухилення від роботи чи інших обов'язків або симуляції хвороби;
- за час перебування під арештом і час проведення судово-медичної експертизи;
- за час примусового лікування, призначеного за постановою суду;
- якщо захворювання або травми сталися внаслідок алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних із таким сп'янінням;
- за час відпустки без збереження зарплати, творчої відпустки, додаткової відпустки у зв'язку з навчанням.

Допомога по вагітності та пологах

Насамперед зауважимо, що відповідно до ст. 7 Закону від 21.11.92 р. № 2811-XII «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (далі – Закон № 2811) право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають **усі жінки** (у т. ч. неповнолітні), які не застраховані в системі соцстрахування.

Розглянемо допомогу для працюючих жінок.

Допомога по вагітності та пологах надається ЗО у формі матеріального забезпечення, яке компенсує втрату зарплати (доходу) за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами (ст. 25 Закону № 1105).

Підставою для призначення жінкам допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами є видана в установленому порядку довідка лікувального закладу встановленого зразка та довідка:

- з основного місця роботи (служби, навчання);
- ліквідаційної комісії для жінок, звільнених із роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи, організації;
- держслужби зайнятості для жінок, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітні.

Виплата допомоги здійснюється за місцем роботи (служби) в розмірі 100 % від середньої зарплати (грошового забезпечення) і надається відразу за весь період декретної відпустки.

Законом № 1105 передбачено певний період, за який виплачується допомога по вагітності та пологах.

Отже, допомога по вагітності та пологах виплачується за весь період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, тривалість якої становить 70 к. д. до пологів і 56 к. д. (у разі ускладнених пологів або народження двох чи більше дітей – 70 к. д.) після пологів. Жінкам, віднесеним до 1–3-ї категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, допомога по вагітності та пологах виплачується за 180 к. д. зазначеної відпустки (90 к. д. – до пологів та 90 к. д. – після пологів).

Також ЗО, яка всиновила дитину протягом двох місяців із дня її народження, зазначеного у свідоцтві про народження, допомога по вагітності та пологах виплачується за період із дня всиновлення і до закінчення 56 к. д. (70 к. д. – у разі одночасного усиновлення двох і більше дітей, 90 к. д. – для жінок, віднесених до 1–3-ї категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи).

Розмір зазначеної допомоги обчислюється сумарно та надається ЗО в повному обсязі незалежно від кількості днів відпустки, фактично використаних до пологів.

Розрахунок допомоги по вагітності та пологах проводиться відповідно до норм Закону № 1105 та Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою КМУ від 26.09.01 р. № 1266.

Зауважимо, що сума допомоги по вагітності та пологах у розрахунку на місяць не повинна перевищувати розміру максимальної величини бази нарахування ЄСВ, з якої сплачувалися страхові внески до Фонду, та не може бути меншою за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку (п. 2 ст. 26 Закону № 1105).

Допомога на поховання

Допомога на поховання надається в разі смерті застрахованої особи, а також членів сім'ї, які перебували на її утриманні (ст. 27 Закону № 1105), зокрема:

- дружини (чоловіка);
- дітей, братів, сестер та онуків, які не досягли 18 років або старших за цей вік, якщо вони стали особами з інвалідністю до 18 років (братів, сестер та онуків – за умови, що вони не мають працездатних батьків), а студентів та учнів середніх професійно-технічних та вищих навчальних закладів із денною формою навчання – до 23 років;
- батька, матері;
- діда та баби за прямою лінією спорідненості.

Увага! Члени сім'ї, які мали самостійні джерела засобів до існування, тобто одержували зарплату, пенсію тощо, не вважаються такими, що перебували на утриманні ЗО.

Допомога надається ЗО, члену її сім'ї або іншим юридичним чи фізичним особам, які здійснили поховання.

Допомога на поховання ЗО або особи, яка перебувала на її утриманні, надається в розмірі, що встановлюється правлінням Фонду, але не менше за розмір прожиткового мінімуму, установленого законом. Постановою Правління ФСС від 08.02.17 р. № 17 встановлено розмір допомоги на поховання в сумі 4 100 грн.

Відповідно до ч. 7 ст. 42 Закону № 1105 витрати на поховання в разі смерті працівника внаслідок нещасного випадку або профзахворювання несе ФСС. До них відносяться витрати на організа-

цію поховання та ритуальні послуги, понесені установою-страхувальником, сім'єю застрахованого або іншою особою, яка здійснила поховання, тобто придбання одягу, взуття, інших предметів для похорону, організацію поминального обіду, релігійні обряди, виготовлення і встановлення пам'яників та огорож тощо. Граничні розміри витрат затверджено постановою правління ФСС від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань від 03.10.08 р. № 45 «Про витрати на поховання та пов'язані з цим ритуальні послуги у разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання» (далі – Постанова № 45).

Слід зазначити, що **витрати** на поховання та пов'язані з цим ритуальні послуги згідно з п. 4 Постанови № 45 **проводяться** лише **за наявності документів** (довідок, рахунків тощо), що

підтверджують відповідні витрати на день поховання, які зазначені страхувальником, сім'єю потерпілого або іншими особами.

Якщо фактично зазначені витрати на поховання є нижчими за розміри, установлені Постановою № 45, то відшкодування проводиться лише за фактичними витратами. Кошти, що залишилися невикористаними на конкретний вид ритуальної послуги, не можуть бути використані на іншу ритуальну послугу.

Документи для призначення допомоги

Для призначення матеріального забезпечення зі страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та допомоги на поховання подаються такі документи (див. табл. 2).

Таблиця 2

№ з/п	Хто має право на отримання допомоги	Документ, який є підставою для призначення допомоги	Примітка
1	2	3	4
1	ЗО, які працюють в установах, організаціях, підприємствах, а також ЗО під час перебування у щорічній (основній чи додатковій) відпустці	Листок непрацездатності	Ст. 31 Закону № 1105
2	ЗО за сумісництвом, за трудовим договором (контрактом)	Копія листка непрацездатності, засвідчена підписом керівника і печаткою (за наявності)	Видається за основним місцем роботи (ст. 31 Закону № 1105)
3	Члени сім'ї померлого або особа, яка здійснила поховання	Свідоцтво про смерть	Видається відповідним центральним органом виконавчої влади (п. 3 ст. 31 Закону № 1105)
4	ЗО, які працюють в установах, організаціях, підприємствах за основним місцем роботи, призначається на поховання члена сім'ї ЗО	Свідоцтво про смерть та довідка	Свідоцтво видається відповідним центральним органом виконавчої влади. Довідка видається з місця проживання про перебування померлого члена сім'ї на утриманні застрахованої особи (п. 4 ст. 31 Закону № 1105)

Нагадаємо, що листок непрацездатності видається відповідно до Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, затвердженої наказом МОЗ від 13.11.01 р. № 455. Порядок і умови видачі, продовження та обліку листків непрацездатності, здійснення контролю за правильністю їх видачі встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, за погодженням з Фондом.

Строки розгляду документів

Документи для призначення допомоги з ТН, по вагітності та пологах розглядаються не пізніше 10 днів із дня їх надходження.

Допомога з ТН, по вагітності та пологах виплачується:

- ЗО, які працюють на умовах трудового договору (контракту), інших підставах, передбачених

законом, – у найближчий після дня призначення допомоги строк, установлений для виплати зарплати;

- ЗО, які працюють на умовах цивільно-правового договору, – протягом 10 днів після призначення допомоги.

Допомога на поховання призначається не пізніше дня, що настає за днем звернення, і виплачується не пізніше наступного робочого дня після отримання страхувальником страхових коштів від ФСС.

Якщо ЗО не встигла одержати матеріальне забезпечення у зв'язку зі смертю, то ця допомога виплачується членам її сім'ї, які проживали разом із нею, або спадкоємцям.

Але якщо ЗО своєчасно не одержала допомогу на поховання, то матеріальне забезпечення виплачується за минулий час у розмірі, установленому на час настання страхового випадку. Також матеріальне забезпечення виплачується ЗО за минулий час із дотриманням вимог законодавства про індексацію грошових доходів населення, якщо вона не одержала його з вини органу, що призначає матеріальне забезпечення.

ВИСНОВКИ

Матеріальне забезпечення виплачується в разі, якщо звернення за його призначенням надійшло не пізніше 12 календарних місяців із дня:

- відновлення працездатності;
- встановлення інвалідності;
- закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами;
- смерті ЗО або члена сім'ї, який перебував на її утриманні.

Установа не може виплачувати допомогу за кошти свого підприємства, якщо кошти від Фонду не надійшли, оскільки йдеться про цільове фінансування Фонду. Виплата має відбутися після отримання фінансування з Фонду. Страхувальник не несе відповідальності за порушення фінансування Фонду.

У разі звільнення працівника у бюджетної установи може залишитися заборгованість із виплати допомоги від Фонду. І тоді фактична виплата допомоги відбудеться лише після отримання фінансування, тобто вже після звільнення працівника.

МИ ГАРАНТУЄМО ВАМ ОТРИМАННЯ КОЖНОГО НОМЕРА ВИДАННЯ

Якщо ви не отримали свій номер вчасно – повідомте нам:

- за телефоном **(056) 370-44-25**
- на електронну адресу: **kachestvo@balance.ua**